

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

29. juli 1814

A. for Almue-Skolevæsenet i Kjøbstæderne i Danmark, Kjøbenhavn undtagen*).

*) *Jfr. L. om Børne. og Almueskolevæsenet af 3 Marts 1856*

Vi Frederik den Sjette, osv. G. v.: at, ligesom Vi, under Dags Dato, allernaadigst have udstedt en Anordning for Almueskolernes fremtidige Indretning paa Landet i Vort Rige Danmark, samt ved et særskilt Reglement have bifaldet, hvorledes Underviisningen i Skolerne for Borgeralmuen i Vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn herefter bør ordnes*) saa have Vi og landsfaderligen baaret Omsorg for at Ungdommens Underviisning i de øvrige danske Kjøbstæder kunne fremmes efter lige Grundsætninger, dog med fornødent Hensyn til ethvert Steds Leilighed, og til de forskjellige Næringsveie, som i Kjøbstæderne kunne aabnes Skolernes Lærlinge, til i sin Tid at gavne Borgersamfundet som Handlende, Kunstnere eller Haandværkere. - Til dette Øiemed at opnaae, kundgjøre Vi herved Vor allernaadigste Villie og Befaling om, hvorledes med Almueskolevæsenets, Indretning og Bestyrelse i disse danske Kjøbstæder for Fremtiden bør forholdes:

*) *Afløst ved A. 20 Marts 1844.*

1ste Afdeling.

Om Kjøbstædskolerne i Almindelighed.

§ 1.

I enhver Kjøbstad skal oprettes det, med Hensyn til Stædernes Folkemængde, fornødne Antal af almindelige Borgerskoler, i hvilke der bør gives Underviisning i de for Almuen meest uundværlige Kundskaber. Med disse almindelige Borgerskoler skulle Industri- eller Haandgjerningsskoler sættes i Forbindelse; alt efter de Bestemmelser. som i det Følgende af denne Anordning fastsættes.

§ 2.

I de folkerige og større Kjøbstæder, hvor et tilstrækkeligt Antal af Drengbørn findes, hvis Forældre have Evne og Villie at bidrage til at Borgerlige Realskoler, der i Stæderne. kunne bestaae, skulle saadanne Skoler tillige oprettes. Disse Skolers Øiemed skal være: at de Børn, der vel ingen lærd Dannelse behøve, men dog bestemmes til en saadan Virkekreds, som fordrer særegne Kundskaber, kunne deri vorde oplærte.

§ 3.

Hvor Antallet af Forældre, som i Kjøbstæderne kunne bidrage til de borgerlige Realskolars Indretning og Vedligeholdelse, ikke findes tilstrækkeligt til de dermed forbundne Omkostningers Udredelse; og hvor dog en mere udvidet Underviisning, end den, som egentlig bør gives i de almindelige Borgerskoler, er Ønskelig for de Børn, hvis forældres borgerlige Stilling synes at kunne gjøre Krav derpaa; bør Underviisningen i de nævnte almindelige Borgerskoler udvides, ved at forøge samme med een Klasse, og, om det ansees fornødent, ved at antage een Lærer mere.

§ 4.

I de Kjøbstæder, hvor der allerede findes gode Skoleindretninger og funderede Skoler, der i det Væsentlige kunne opfylde Øiemedet af den tilsigtede Skoleforbedring, bør disse ikke ganske forandres, men ikkun efterhaanden modificeres efter den almindelige Plan.

§ 5.

Overopsynet med Kjøbstædernes Skolevæsen paaligger Skoledirektionen, som bestaaer af vedkommende Amtmand og Amtsprovst. Denne Direktion har at følge de samme Regler, som ere foreskrevne i den, Vor Anordning af Dags Dato for Almueskolevæsenet paa Landet tilføiede, Underretning for Amtsskoledirektionerne.*)

*) *Jfr. 2 Ver af 2 April 1855 om en Overdirekteur for Borger- og Almueskolevæsenet og hans Instrux.*

§ 6.

Det nærmeste Tilsyn med Skolevæsenet i enhver Kjøbstad bør paaligge Skolekommissionen. Denne Kommission skal bestaae af Sognepræsten eller, om der er flere Kirker, af Sognepræsterne og Magistraten eller, i de Kjøbstæder hvor ingen Magistrat findes, Byfogden; og, foruden disse, af to eller tre Skoleforstandere, som vælges af Skoledirektionen, og som skulle vedblive dette Ombud idetmindste i 2 Aar.*)

*) *Jfr. F. 24 Oltbr. 1837. § 19.*

§ 7.

Kjøbstædernes Skolekommissioner skulle, hver i sin Kreds, vaage for alt det, som kan have Indflydelse paa Skolevæsenets Bedste og Fremme, efter den Veiledning, som de dem foreskrevne og denne Anordning vedføiede Regler give.

§ 8.

Dersom Nogen troer sig beføiet til at klage over en eller anden Skolekommission, bør han andrag saadant for Skoledirektionen. Finder denne, at Kommissionen eller noget Medlem af samme, forsætlig har tilsidesat sine Pligter, skal den være bemyndiget til at

diktere den Paagjældende en Mulkt indtil 10 Rbdlr. S. V. og, saafremt Forseelsen er stor, eller gjentages, at fordobble Mulkten; men skeer saadant oftere, eller Forseelsen skulde være særdeles grov. da skal den indberette Sagen til Vort danske Kancelli, paa det at de Skyldige kunne blive tiltalte ved Retten, og der dømte til fortjent Straf. - Iøvrigt skulle de Kjendelser, som Skoledirektionen har Ret til at afgive, være inappellable, naar de ikke angaae mere end 10 Rbdlr. S. V. Beløb; men dersom Gjenstanden er større, bør Sagen, saafremt de Paagældende begjære det, andrages for Vort danske Kancelli til videre Resolution.

§ 9.

Skoledirektionerne skulle, efter at have igjennem Skolekommissionerne paa ethvert Sted indhentet de fornødne Oplysninger, indsende til Vort danske Kancelli, til nærmere Undersøgelse og Stadfæstelse, Forslag, for enhver Kjøbstad især, angaaende: hvormange og hvilke Skoler, efter Stædernes Folkemængde, lokale Beskaffenhed og Hjælpekilder, der skulle oprettes: om Lærepersonalets Størrelse og anstændige Lønning: om Skolehusenes Indretning: om Skolepengenes Bestemmelse ved de borgerlige Realskoler og Antallet af Fripladserne i samme; samt om: hvilke Udgifter, efter de nærmere i denne Anordning fastsatte Bestemmelser, bør lignedes paa Stædernes Indvaanere.

§ 10.*)

I ethvert Sogn i Kjøbstæderne bør første Lærer ved den almindelige Borgerskole, eller, om der i Sognet ere flere af disse Skoler, da een af de første Lærere, være ordineret Katechet, og, foruden den ham tillagte Lønning, være berettiget til at nyde Høitidsoffer af Menigheden.

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856 om Borger- og Almueskolevæsenet, § 14*

§ 11.*)

Den første Lærer, saavel ved en almindelig Borgerskole som ved en borgerlig Realskole, ville Vi altid Selv udnævne; de øvrige Lærere beskikkes af Skoledirektionerne, efter derom indgivne Forslag fra Skolekommissionerne.

*) *Jfr. L.. 8 Marts 1856. 3die Kapitel*

§ 12.

Biskopperne skulle fremdeles have nøie Tilsyn med samtlige Kjøbstædskoler i de dem anbetroede Stifter, og være pligtige til at undersøge disses Tilstand, saavel ved deres Visitatser, som ved enhver anden Leilighed. De skulle ogsaa være berettigede til, fra Skoledirektionerne, og tillige, igjennem disse, fra Skolekommissionerne, at indhente alle de Efterretninger, som i Anledning heraf maatte ansees fornødne. - Iøvrigt bør de vaage over, at Skolevæsenet, i Overensstemmelse med disse Vore allernaadigste

Forskrifter, fremmes, og at mødende Hindringer, efter Mulighed, ryddes af Veien. - Saa skulle de og, paa deres Visitatser, overhøre Ungdommen, og til Vort danske Kancelli indsende deres Beretninger om, hvorledes de have befundet enhver Skoles Ungdom underviist,

§ 13.

Bestyrelsen af det hele, i denne Anordning ommeldte, Kjøbstadskolevæsen forbliver under Vort danske Kancelli, som aarligen har at forelægge Os en Udsigt over sammes Tilstand.*)

*) *Jfr. V, 2 April 1855.*

2den Afdeling.

Om de almindelige Borgerskoler.

1ste Kapitel.

Om Ungdommens Antagelse og Fordeling i Skolerne, og om Tiden til Underviisningen,

§ 14.

Intet Barn maa antages i Skolen, førend det har fyldt det 6te Aar, men det staaer til Forældrene eller dem. der troede i disses Sted, om de ville udsætte Barnets Skolegang indtil det er 7 Aar gammelt. Iøvrigt skal Ungdommen antages i Skolen enten til 1ste Mai eller 1ste Novbr., efter at de i 3die Kapitel anordnede, offentlige Prøver ere forbi. Paa andre end disse to fastsatte Tider bør saadant ikke skee. medmindre særdeles Omstændigheder, saasom Opholdsstedets Forandring eller Barnets Sygdom, skulde gjøre en Undtagelse nødvendig.

§ 15.

Hvor Antallet af skolepligtige Børn i en Kjøbstad overstiger 80. bør der, saavidt muligt, sørges for flere Skoler, eller flere Lærere i de allerede forhaanden værende Skoler.

§ 16.

Børnene inddeles, i Forhold til deres Alder samt Kundskaber og Færdigheder, i to Klasser, i hvilke der gives særskilt Underviisning, saaledes som herefter (§ 31) er anordnet,

§ 17.

Læretimerne i Skolerne skulle være følgende: fra 1ste April til sidste September fra Kl. 7 til 11 om Form., og fra Kl. 4 til 6 om Efterm. I Marts og Oktober Maaneder: fra Kl. 8 til 12 om Form. og fra Kl. 2 til 4 om Efterm. I November, December, Januar og Februar Maaneder fra Kl. 9 til 12 om Form., og fra Klokken 1 til 3 om Efterm. Men Løverdag Eftermiddag holdes ingen Skole. - Dog skal det være Skoledirektionerne tilladt, efter Skolekommissionernes Forslag, at bestemme saadanne Forandringer i de daglige Skoletimers

Berammelse, som efter ethvert Steds særdeles Beskaffenhed, maatte ansees meest passende; kun saaledes, at ingen Afkortning skeer i det Timetal, som efter denne Anordning, dagligen skal anvendes til Børnenes Underviisning. Skulde i saadant Tilfælde Skoledirektionen og Skolekommissionen være af ulige Meninger, da henstilles Sagen til Vort danske Kancellies Afgjørelse.

§ 18.

Underviisningstiden inddeles saaledes, at de, som høre, til den nederste Klasse, gaae i Skole om Eftermiddagen, og de, der høre til den øverste Klasse, om Formiddagen.

§ 19.

I 4 Uger, fra Kornhøstens Begyndelse at regne, ophører Skolegangen.

§ 20.

De Forældre eller Huusbønder, som befatte sig med Avlsbrug, maae have Ret til at beholde deres Børn og Tyende, som ere over 10 Aar gamle og beviisligen bruges til Markarbejde, hjemme fra Skolen 2 til 3 Uger i Sædetiden om Foraaret og 3 til 4 Uger om Efteraaret: alt efter den anordnede Skolekommissions, paa lokale Omstændigheder grundede, Bestemmelser.

2det Kapitel.

Om Udeblivelse fra Skolen og om Børnenes Skolegang.

§ 21.

Børn, som have smittende Udslet, maae ei, forinden de ere helbredede, besøge Skolen, og bør, om de der indfinde sig, strax af Skolelæreren hjemvises; ligesom det og paaligger ham at anmelde saadant for Skolekommissionen, som har at drage Omsorg for, at saadanne Børn helbredes. - Skolekommissionen er bemyndiget til at mulkttere de Forældre. Værger eller Huusbønder, som vise sig forsømmelige i Hensyn til saadanne Børns Helbredelse, fra 2 Rbmk. til 2 Rbdlr. S. V. ugentlig. - For de uformuende Forældre skal den til Børnenes Helbredelse udfordrende Bekostning udredes af Fattigkassen.

§ 22.

Bliver noget Barn sygt af Kopper, Mæslinger, Forraadnelsesfeber, Blodgang, Kighoste eller nogen anden saadan smitsom Sygdom, da maa det ikke komme i Skolen, førend 3 Uger efter at det er helbredet, og Sygdommen er ophørt i Huset.

§ 23.

Paa det at intet Barn, ved at flytte fra et Skoledistrikt til et andet, skal kunne unddrage sig fra den anordnede Skolegang, skulle de

vedkommende Forældre, Huusbonder eller Værger være pligtige til inden 8 Dage, at melde for vedkommende Skolekommission ethvert Barn, der maatte komme til dem fra en anden Skolekommissions Distrikt, og ligeledes ethvert Barn, der kommer fra dem andetsteds hen; under en Mulkt af 2 Rbmk. til 2 Rbdlr. S. V. ugentligen, efter Skolekommissionens Bestemmelse.

§ 24.

Da Børnene i enhver Klasse skulle undervises paa eengang, og Skolens Indretning ikke tillader, at det, som til bestemt Tid bør læres, særskilt kan vorde gennemgaaet med dem, som udeblive fra den fælleds Underviisning; saa er det nødvendigt, at alle Børn, dersom de skulle have Nytte af deres Skolegang, flittigen og uafbrudt besøge Skolen i den foreskrevne Tid. - Paa det at denne Hensigt kan opnaaes, bør Præsterne, hvert Halvaar, den første Søndag efter at Examen i Skolen er holdt, (§ 32) fra Prædikestolen advare Forældre, Værger og Huusbonderne at holde deres Børn og Tyende til stadig Skolegang, og paa en passende Maade forestille Menigheden Nytten og Nødvendigheden af denne Foranstaltning. De Forældre, Værger eller Huusbonder, som desuagtet, uden beviislig Sygdom eller anden gyldig Grund, holde deres Børn eller Tyende fra Skolen, skulle, efter Skolekommissionens Sigelse. bøde 3 Rbsk. S. V. første Gang for hver Dag, Barnet eller Tyendet er udeblevet; men vedblive de saadan Overhørighed, da skulle Bøderne for gjentagne Forsømmelser forhøies af Kommissionen til 6, 12 og 24 Rbsk. S. V. daglig for hvert Barn, som er holdt fra Skolen. - Dem, som ei formaae at betale Mulkerne, foranstalter Amtmanden, efter Kommissionens Anmeldelse derom, straffede paa Kroppen efter F. 6 Decbr, 1743, første og anden Gang med Fængsel paa Vand og Brød, og, for oftere gjentagne Forseelser, med Tvangsarbeide*). - Skulde det Tilfælde indtræffe, at et skolepligtigt Barn aldeles ikke var at bringe til stadigen at søge Skolen, bør Skoledirektionen indberette saadant til Vort danske Kancelli, som bemyndiges til at foranstalte det videre fornødne i denne Henseende,

*) *Jfr. F. 16 Nov. 1836.*

§ 25*).

Forpligtelsen til at lade Børn, Myndliger eller Tyende søge den offentlige Skole, bortfalder for dem, som ved en Student, seminaristisk oplært Skolelærer, eller paa anden Maade, saaledes drage Omsorg for deres Børns, Myndlingers eller Tyendes Underviisning, at Skoledirektionen, efter indhentet Oplysning fra Skolekommissionen, finder anden Skolegang for disse ufornöden.

*) *Jfr. L, 2 Mai 1855. § 1.*

§ 26.

Forældrene kunne selv tage de mindre Børn med sig i Kirken; men de, som høre til den øverste Klasse i Skolen, og ere over 12 Aar

gamle, skulle om Søn- og Helligdagene møde Skolelæreren ved Kirken og følge ind med ham, samt forblive der, saalænge Gudstjenesten varer. Forsømmer nogen af disse, 2 Gange efter hinanden, Kirkegangen, maae. efter Skolekommissionens Bestemmelse, de samme Mulker anvendes, som ved § 24 ere fastsatte i Henseende til Skoleforsømmelser. - Iøvrigt skal Skolelæreren anvise saa mange af Børnene Plads i Choret, som, foruden Konfirmanderne, der kunne rummes; og bør han dertil især vælge dem, som have de bedste Stemmer, og kunne bedst holde Tonen i Sangen. - Til Brug for Skolebørnene bør Choret forsynes med de fornødne Bænke, hvor samme ei allerede maatte forefindes.

§ 27.

Naar Forældre eller Huusbønder undertiden maatte behøve et Barn om Søn- eller Helligdagene, for at have Tilsyn i Huset, skal det være dem tilladt at beholde samme hjemme; dog saaledes, at det Barn, som har været hjemme den ene Søndag, kommer den næste i Kirken, hvormed Skolelæreren skal have behørigt Opsyn.

§ 28,

Paa det at Skolegangen ikke skal afbrydes med Liigfærd, Barsedaab eller Brudevielser, bør overalt, hvor Skolelæreren forretter Chordegne-Embedet eller Klokkertjenesten, Ligene være Kl. 11 1/2 paa Kirkegaarden; og paa Søgndage ovenmeldte Kirkeforretninger berammes til lige Tid,*) - Ved saadan Leilighed skal Læsningen i Skolen ophøre Kl. 11 om Form., og om Efterm. først begynde Kl. 1 1/2: hvilket Skolelæreren Dagen iforveien har at tilkjendegive vedkommende Skolebørn.

*) *Jfr. F. 30 Mai 1828. § 14; A. 2 Okt. 1862. §§ 1 og 2.*

3die Kapitel.

Om Underviisningen og om Skolebørnenes offentlige Overhørelse samt om Udgang af Skolen.

§ 29.

Hensigten med Tvangsarbeide*) - Skulde det Tilfælde indtræffe, at et skolepligtigt Barn aldeles ikke var at bringe til stadigen at søge Skolen, bør Skoledirektionen indberette saadant til Vort danske Kancelli, som bemyndiges til at foranstalte det videre fornødne i denne Henseende, med Børnenes Underviisning skal være at danne dem til gode og retskafne Mennesker, i Overeensstemmelse med den evangelisk christelige Religions Lære; samt at bibringe dem de Kundskaber og Færdigheder, der ere dem nødvendige, for at kunne vorde nyttige Borgere i Staten. Desaaarsag blive samtlige Skolelærere at meddele den af Os allernaadigst anordnede Instruktion, som foreskriver dem deres Pligter, og omhandler den Underviisningsmaade, de have at bruge; ligesom det og paaligger de

vedkommende Skolekommissioner at vaage over, at denne Instruktion nøiagtigen efterleves.

*) *Jfr. F. 16 Nov. 1836.*

§ 30.

Der skal i Skolerne undervises i Religion, Skrivning og Regning samt Læsning; ogsaa bør Skolelæreren veilede Børnene til ordentlig Sang. - Ved Læsningen skulle fornemmeligen saadanne Bøger benyttes, som kunne give Anledning til at danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et kort Begreb om deres Fædrenelands Historie og Geographi, samt meddele dem Kundskaber, der kunne tjene til Fordømmes Udryddelse, og blive dem til Nytte i deres daglige Haandtering; og bør der, ved al Underviisning, søges Leilighed til passende Forstands-Øvelser for de Unge. - I de Skoler, hvor Lærere, der, ved de af Os allernaadigst autoriserede Skolelærer-Seminarier, have nydt Underviisning i Gymnastik eller paa anden Maade have erhvervet sig den Duelighed, som udfordres for deri at give Underviisning, ere ansatte, skulle Børnene veiledes af Skolelærerne til gymnastiske Øvelser; saasom Løbe- Springe- Klavre. Svømme- og militaire Øvelser. Til disse Øvelser bør, naar den iøvrigt befalede Skoleunderviisning er tilendebragt, anvendes, saavidt Veirliget tillader det. een Time dagligen, saaledes at hver Klasse af Skolebørnene heri nyder ugentligen Underviisning i 3 Timer; og bør iøvrigt til Svømmeøvelser, efter Skolekommissionernes, paa de lokale Omstændigheder grundede, Bestemmelser, nogle Eftermiddage om Sommeren anvendes, forsaavidt dertil gives Leilighed. - Ved enhver Skole bør, saavidt Omstændighederne tillade, anskaffes en Plads af 800 til 1200 [Kvadrat] Alen, som jævnes og, ved Belægning med Sand eller paa anden hensigtssvarende Maade, gjøres skikket til gymnastiske Øvelser; ogsaa bør de allernødvendigste Apparater til saadanne Øvelser, ved enhver Skole, hvor Gymnastik indføres, anskaffes efterhaanden, paa Skolekassens Bekostning. - De blandt Skolelærerne, som give Skoleungdommen hensigtssvarende Underviisning i gymnastiske Øvelser og tillige udmærke sig i de øvrige Dele af Skoleundervisningen samt Skoledisciplinen, bemyndiges Skoledirektionen til, eengang om Aaret, at opmuntre ved extraordinaire Belønninger af indtil 20 Rbd. S. V.

§ 31.

Til Skolens første eller nederste Klasse høre alle smaae Børn (dog intet Barn, som er yngre end 6 Aar [§ 14] tilligemed de Børn, som endnu ikke have lært at læse tydeligt, og at skrive Tal og Bogstaver, samt ikke have gennemgaaet Luthers Katekismus og de vigtigste bibelske Historier. - I den anden eller øverste Klasse optages de, der have erhvervet forommeldte Kundskaber. Saafremt de imidlertid ere under 10 Aars Alder, overlades det til Skolekommissionens

Skjønnende, hvorvidt de, denne unge Alder uagtet, maae optages eller ikke.

§ 32.

Børnene skulle 2de Gange om Aaret, nemlig i April og Oktober Maaneder, i den for Stedet anordnede Skolekommissions Nærværelse, offentligen overhøres og gjøre Rede for, hvad de have lært. - Ved saadan offentlig Prøve, som bør afholdes paa den af Skole-Direktionen opgivne Maade og i alle Skoler være fuldført, forinden den 1 Mai og 1 Nov, skal det paaskjønnes, hvilke der i hver Klasse have lært meest, og hvis Flid, Sæder og Opførsel have været de bedste; saavel som hvorvidt de, der ville udskrives af Skoleprotokollen, have erhvervet de fornødne Kundskaber, eller om de behøve endnu at forblive i Skolen. - Lister over disse Examiners Udfald bør indsendes til Skoledirektionen, tilligemed de iøvrigt befalede Beretninger. - Og maa intet Barn antages til Konfirmation, førend Skolekommissionen, ved den afholdte Halvaars Examen, har fundet, at det kan udskrives af Skolen; og intet Barns Skolegang ophøre, førend det har været til Konfirmation, medmindre at Barnet er 13 Aar gammelt og tillige, ved de i denne § ommeldte offentlige Overhørelser, befindes at have de i § 30 befalede Kundskaber fuldkommen inde, i hvilket Tilfælde det, efter Kommissionens Bestemmelse, fritages for den almindelige Skolegang, uagtet det, formedelst Alderen, endnu ikke kan antages til Konfirmation - dog saaledes, at det, indtil Konfirmationen, skal være pligtigt til at besøge Skolen 2de Dage maanedligen, for at repetere, hvad det har lært *).

*) *Jfr, L. 2 Mai 1855. §§ 3 og 4.*

§ 33.

De Forældre, Værger eller Huusbønder, som, uden beviislig gyldig Grund, lade deres Børn eller Tyende udeblive fra de Overhørelser, som enten ere befalede i § 32. eller af Biskoppen og Amtsprovsten anstilles paa disses aarlige Omreiser. skulle, efter Skolekommissionens Sigelse. bøde fra 2 Rbm. til 1 Rbd. S.V. for hvert Barn, som udebliver.

§ 34.

Ethvert Barn skal, forinden det ansees modent til at udskrives af Skolen, kunne gjøre tilstrækkelig Rede for det, som efter § 30 skal læres i Skolerne. Ogsaa skal ethvert Barn, som udskrives af Skolen, meddeles af Skolekommissionen en Attest: saavel om de Kundskaber, det i Skolen har erhvervet sig, som om dets Opførsel under Skolegangen. - Paa denne Attest, der skrives paa det stemplede Papiir, som er foreskrevet for Skudsmaal*), og som meddeles fattige Børn paa vedkommende Skolekasses Bekostning, skal anføres Vidnesbyrd fra vedkommende Sognepræst om Barnets Flid og Forhold under Forberedelsen til Konfirmationen, samt de videre Skudsmaal, som bemeldte Person, af Præster og Huusbønder, i

Overeensstemmelse med Lovgivningen, i Fremtiden skulle meddeles.**)

*) *Jfr. Stplt.-Pap, L. 19 Febr. 1861, § 74 Litr. f.*

***) *Jfr. Tyendel. 10 Mai 1854, § 54.*

§ 35.

For den Ungdom, som har været til Konfirmation, men desuagtet ønsker at blive ved at søge Skolen, for der at øve sig videre i Skrivning eller Regning, eller at tage Deel i anden nyttig Underviisning, skal der, efter Overlæg med Skolekommissionen, om Vinteren holdes Aftenskole 2de Gange om Ugen; dog saaledes, at hvert Kjønn erholder Underviisning særskilt, hvortil Skolekommissionen paa ethvert Sted foranstalter det Fornødne.

4de Kapitel.

Om Skoledisciplinen.

§ 36.

Børnene skulle møde i Skolerne til de bestemte Tider, reenlige og sømmeligen paaklædte. samt medbringe de Bøger, de der bruge, saasom ABC Bogen, Luthers Katekismus. Lærebogen i Religionen, Psalmebogen. eller hvilke andre Bøger, der i Fremtiden for dem allernaadigst maatte anordnes.

§ 37.

Naar Skolebørn ikke holdes reenlige, bør deres Forældre, Værger eller Huusbønder, ifald disse befindes at have Skyld deri, betale en Mulkt af 4 til 8 Rbsk. S. V. efter Skolekommissionens Sigelse, for hver Gang, de i denne Henseende befindes i Brøde.

§ 38.

Børnene skulle vise Skolelæreren Ærbødighed og Lydighed, og nøie rette sig efter de Forskrifter, han maatte give i Henseende til god Ordens Vedligeholdelse i Skolen.

§ 39.

Alle haarde Straffe-Instrumenter i Skolerne skulle afskaffes, og ingen Mishandling mod Børnene finde Sted. Men naar et Barn begaaer nogen Feil, da bør Skolelæreren søge at rette det ved Formaninger: og, naar disse ikke frugte, straffes Barnet saaledes, som i Instruksen for Skolelærerne bestemmes. - Skulde nogen Skolelærer forsee sig, ved at bruge haard og vilkaarlig Adfærd mod et Barn, da have dets Forældre, Værge eller Huusbond, i dette, som i andre Tilfælde, hvor de maatte finde sig beføiede til Anke over Skolelæreren, at henvende sig til Stedets Skolekommission, som, efterat have undersøgt Klagens Rigtighed, drager Omsorg for, at Skolelæreren, saafremt han findes skyldig, vorder straffet med Irettesættelse, Mulkt eller Afsættelse, efter Omstændighederne.

§ 40.

De Børn i de almindelige Borgerskoler, som udmærke sig ved god Opførsel og Flid, skulle af Skolelæreren, ved passende Midler, opmuntres, i Overeensstemmelse med det, som desangaaende i Instruksen for Skolelærerne er anordnet.

5te Kapitel.

Om Skolelærernes Beskikkelse.

§ 41.

Ingen maa antages til Skolelærer ved nogen almindelig Borgerskole, medmindre han besidder de fornødne Egenskaber til vel at forestaae et saadant Embede, og allerede er indtraadt i sit 21de Aar. - Til den Ende bør Enhver, som ønsker der at blive Skolelærer, for Vedkommende, med paalidelige Attester, godtgjøre sin Alder, sin Duelighed og sit gode Forhold.

§ 42*).

Naar et saadant Lærer-Embede ved Borgerskolerne, som ei af Os allernaadigst besættes (1ste Afdeling § 11) vorder ledigt, bør Vakancen uopholdeligen anmeldes for de i Stiftet værende, allernaadigst autoriserede, Skolelærer-Seminariers Forstandere; og disse meddeles en nøiagtig Beretning om Embedes Beskaffenhed og Indkomster. - Enhver af bemeldte Forstandere har da strax, paa saadan Anmeldelse, at underrette Vedkommende om alle, der fra Seminariet dimitterede. Seminarister, som paa den Tid ere tjenstledige, samt om de Vidnesbyrd, der bleve disse tilkjendte ved deres Udgang af Lærestalten; og blandt disse saaledes opgivne Seminarister bør da udvælges en, til at ansættes i det ledige Embede. Undtagelse herfra kan alene finde Sted til Fordeel for en andetsteds beskikket Skolelærer, saafremt denne enten er oplært paa et af Os allernaadigst autoriseret Seminarium, eller, efterat være beskikket til Skolelærer, har nydt Underviisning ved en af de Præster, som det af Vort danske Kancelli er overdraget at give allerede ansatte Skolelærere en bedre Dannelse; dog bør han, ved afholdt Examen, være duelig befunden, og, om sit Forhold som Skolelærer, have fordeelagtigt Vidnesbyrd fra vedkommende Skolekommission. - Det paaligger Biskopperne, forinden de vedkommende Skolelærere meddeles Kollats, at paasee, at disse Bud ere efterlevede.

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856. om Borger- og Almueskolevæsenet, 3die Kapitel*

§ 43.

De, som, ved et eller andet, af Os allernaadigst autoriseret, Skolelærer-Seminarium, ere blevne examinerede, og derfra have erholdt Attester om deres Duelighed, skulle, naar de kaldes til

Skolelærere. fritages for videre at examineres ved Embedets Tiltrædelse, saafremt de dertil beskikkes inden et Aar, efter at de have forladt Seminariet. Men skeer det sildigere, da skulle de igjen prøves, enten i Seminariet eller af Skoledirektionens geistlige Medlem, og dem meddeles nyt Vidnesbyrd om deres Bekvemhed til at undervise Ungdommen, forinden dem af Biskoppen meddeles Kollats. - De, som ellers kaldes til at være Skolelærere, skulle ligeledes, forinden dem af Biskoppen maa meddeles Kollats, examineres af forbemeldte geistlige Embedsmand; og bør det, ved saadan Overhørelse, tillige prøves, hvad Færdighed den, som examineres, besidder i at katekisere for Almuen.

§ 44.

Enhver, der attraaer at beskikkes til et af de her omhandlede Skolelærer-Embeder, men dog ikke har nydt Underviisning ved noget, af Os allernaadigst autoriseret, Skolelærer-Seminarium, bør besidde følgende uundværlige Egenskaber:

- a) Ei alene at kunne læse tydeligt og med Færdighed, men ogsaa i en saadan Tone, som viser, at han forstaaer hvad han læser, og som kan vedligeholde Opmærksomheden,
- b) Fornuftigt og med egne Ord at kunne forklare Luthers Katekismus og Lærebogen i Religionen.
- c) At forstaae vel at regne de fire Species, Reguladetri og Brøk.
- d) At skrive en reen og tydelig Haand, baade med de latinske og danske Bogstaver,
- e) At forstaae og kunne skrive sit Modersmaal grammatikalsk rigtigt.
- f) At være øvet i at anstille Forstandsøvelser og Regning i Hovedet med Børnene; og overalt selv være vel underviist i de Kundskaber, som (§ 30) ere bestemte at skulle læres i Skolerne.
- g) At kunne synge de almindelige Psalmer rigtigt og i en reen Tone; hvilket sidste især skal fordres af dem, der tillige beskikkes til Kirkesangere,

6te Kapitel.

Om Skolernes Bygning og Vedligeholdelse, samt om Skolelærernes Lønning*).

*) *Jfr. hermed L. om Borger- og Almueskolevæsenet af 8 Marts 1856, Iste o« 4de Kapitel.*

§ 45.

Skolehuset bør være saaledes indrettet, at hver Lærer har sin egen Stue til Underviisning, som bør være rummelig og af en, med Skolebørnenes Antal, passende Størrelse. Skolelæreren, og hvor der findes flere den første, bør desuden have anstændigt Huusrum til sig og Familie, samt Udhuse til Kreaturer og Brændsel. - Skolestuen bør i det mindste være 4 Alen høi fra Gulvet til Bjælkerne. - Taget, Dørre og Vinduer bør være tætte; og de sidste saaledes indrettede, at de kunne lukkes op. - Gulvet bør være enten af Brædder, eller af

Muursteen satte paa Kant. Grunden, paa hvilken Gulvet lægges, bør være opfyldt med Gruus eller stridt Sand, indtil en halv Alens Høide over den udvendige Jords Overflade.

§ 46.

Foruden de fornødne Indretninger af Borde, Bænke og Boghylder, skal, ved hver Skole, anskaffes en sortmalet Trætavle af 2 Alens Høide og 2 1/2 Alens Brede, hvilken skal ophænges ved Siden af Skolelærerens Plads. Saa skal der og, til Skolelæreren selv. indrettes en saadan Forhøining, at et Bord og en Stol kunne staae derpaa.

§ 47.

Det skal paaligge Skolekommissionerne at drage Omsorg for Skolernes Bygning og Vedligeholdelse, efter de samme (Bilag (C) foreskrevne Regler.

§ 48.

Enhver Skolelærer bør, efter Skoledirektionernes nærmere Forslag til Vort danske Kancelli, tillægges saadan Løn, som findes at staae i Forhold til hans vigtige og møisommelige Arbeide; og bør herved tages Hensyn paa de forskjellige Kjøbstæders Folkemængde, Skolekassens Evne og Levestedets Dyrhed. Til Brændsel, Lysning og Skrivematerialier for de uformuende Børn, bestemmes desforuden en vis aarlig Sum.

§ 49.

Alle de Udgifter, som efter approberet Plan udfordres til Bygningernes Opbyggelse, Forbedring og Vedligeholdelse, samt øvrige ved de almindelige Borgerskoler befalede Indretninger, saavel som til Skolelærernes Lønning og Pensioner, bør, for enhver Kjøbstad, udredes af de til Skolerne henlagte Indtægter; men kunne disse ikke tilstrække, udredes det Manglende af Stedets Indvaanere, paa lige Maade, som, for Udgifterne til Fattigvæsenet, ved allernaadigst approberet Regl. 5 Juli 1803 for Kjøbstæderne i Danmark, er fastsat, nemlig ved Ligning efter Beboernes Formues Tilstand eller deres Leilighed. - Forslaget til denne Ligning affattes aarligen af Skolekommissionen med fire af de hæderligste Mænd paa Stedet, og indsendes til Skoledirektionens Approbation eller nærmere Bestemmelse. - Et ordentligt Regnskab over Udgifterne til Skolebygningernes Opførelse eller Vedligeholdelse bør aflægges af Skolekommissionen, til Skoledirektionens Eftersyn.

§ 50.

Det Bidrag, enhver af Kjøbstadens Indvaanere, ifølge den approberede Ligning, er pligtig at erlægge til Skolevæsenet, til de bestemte Terminer, indbetales i Kæmnerkassen og udbetales derfra til Skolekommissionen, - Hos dem, som udeblive med det, de ere

pligtige at betale til Skolerne, inddrives det ved Udpantning, efter vedkommende Amtmands Foranstaltning.

§ 51.

Hvor Skoler ere funderede, skal det, i Henseende til Indtægterne og sammes Anvendelse, forblive ved de oprettede Fundatser, naar Skolehuset, af de til Skolen skjænkede Midler, kan vedligeholdes, og Skolelæreren deraf lønnes ligesaa vel som andre Skolelærere; men dersom Noget mangler heri, da skal det tilveiebringes i Overeensstemmelse med denne Vor Anordning og ved de i samme foreskrevne Midler.

§ 52,

Paa det at Skolelærernes Løn, uden alt for stor Byrde for Kjøbstædernes Indvaanere, kan forbedres, blive, naar de nuværende Chordegne afgaae, Degne-Indkomsterne herefter at fordele imellem Skolelærerne i Kjøbstædernes Sogne, saaledes at Enhver nyder Chordegne-Indkomsterne for sit Skoledistrikt; dog under de Vilkaar, som i Skolelærernes Instruktion bestemmes. Klokker-Embederne blive ligeledes, naar de nuværende Klokkere afgaae, at henlægge til Skolelærerne. - Dersom der ere flere Skolelærere i et Sogn, skal den af dem, som Skolekommissionen finder bedst skikket til at være Kirkesanger, anvendes dertil, og derfor nyde 20 Rbd. S. V. mere, end hvad ham ellers, som Skolelærer, kunde tilkomme.

§ 53.

Skolelærer-Enker kunne tillægges, i Pension af deres afdøde Mænds Embeder, indtil 1/8 af sammes faste Indkomster, efter Vort danske Kancellies nærmere Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

§ 54*).

Af den, ifølge Vor Anordning af Dags Dato om Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark, i ethvert Amt oprettende Hjælpekasse for Skolelærere skulle og samtlige Amtets Kjøbstæder nyde godt. - Med Hensyn til disse bliver dens Bestemmelse:

- 1) At forskaffe gamle afgaaende Skolelærere, saavel som og Skolelærernes Enker, forhøiet Pension i Forhold til deres Trang; om muligt ogsaa Huusly og Brændsel.
- 2) Ved overordentlige Tillæg at opmuntre udmærkede Skolelærere, saasom at udrede de under § 30 tilstaaede Belønninger for saadanne Skolelærere, som give hensigtspassende Underviisning i Gymnastik og iøvrigt udmærke sig.
- 3) Ved rentefrit Laan at understøtte værdige Skolelærere, som, uden egen Skyld, ere geraadede i øieblikkelig Trang, og, formedelst tilstødte Uheld, behøve hastig Hjælp.
- 4) At lønne Medhjælpere ved de Skoler, som maatte behøve samme.
- 5) Ved Præmier, saavel til Skolelærere som til Børn, at opmuntre til

nyttigt Haandarbeide i Skolerne, udenfor de egentlige Underviisningstimer.

6) Endelig skal og denne Kasses Indtægter anvendes til at an skaffe og indrette den under bemeldte § 30 omhandlede gymnastiske Øvelsesplads. - Til Indtægt for Hjælpekassen skal af hver Kirkesanger eller Skolelærer, som har tiltraadt de fulde, for ham, ved approberet Plan, fastsatte Indkomster, ydes aarlig een Tønde Bygs Værdi efter hvert foregaaende Aars Kapitelstaxt; samt af Kjøbstadens Skolekasse svares fra hvert Sogn aarligen 5 Rbd. S. V. Saa skulle og, paa de Steder, hvor der haves Embedsboliger for Chordegne eller Klokkere, disse Boliger, ved indtræffende Vakance i Embederne, naar de ikke behøves til de nye Indretninger, sælges eller bortleies til Fordeel for Hjælpekassen. - Iøvrigt fastsættes de nærmere, specielle Bestemmelser i de Forslag til Fundatser for Hjælpekasserne, vedkommende Skoledirektioner have at indgive til Vort danske Kancelli.

*) *Jfr. L. 8 Marts 1856. om Borger- og Almueskolevæsenet, 3die Kapitel*

§ 55.

Ved en Kirkesangers eller Skolelærers Afgang fra Embedet, blive Indkomsterne at dele imellem ham, Enke eller Arvinger, og den tiltrædende Kirkesanger eller Skolelærer, saaledes:

- a) Af alle Pengeindtægter bør den Fratrædende, hans Enke eller Arvinger, nyde saamange $\frac{1}{12}$ Dele, som han har tjent Maaneder i det løbende Aar, beregnet fra Nytaar til Nytaar,
- b) Af Brændselet beregnes de $\frac{2}{3}$ Dele paa Vintermaanederne, nemlig fra November til April Maanedes Udgang, og den øvrige $\frac{1}{3}$ Deel til de andre Maaneder i Aaret; og Aaret bør, i denne Henseende, regnes fra 1ste November til 1ste November Den afgaaende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger nyde deraf den forholdsmæssige Andeel for saamange Maaneder, som han har tjent af det løbende Aar, Det øvrige, for Aaret leverede, Brændsel bør afgives til hans Eftermand i Embedet. - Den fratrædende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger skulle beholde Indkomsterne til Udgangen af den Maaned, i hvilken Vakance indtræffer.

7de Kapitel.

Om Skolekassens Indtægter, Udgifter og Bestyrelse*),

*) *Jfr. hermed L. 8 Marts 1856. om Borger- og Almueskolevæsenet. 2det. jfr. 4de, Kapitel,*

§ 56.

Til Skolekasserne ved Kjøbstædernes almindelige Borgerskoler, skulle henlægges følgende Indkomster:

- 1) De saakaldte Kirke-Lysepenge.
- 2) De Penge, som paa Fastelavns-Søndag og Søndagen efter Mikkelsdag indkomme, i de Tavler, der da skulle ombæres for

Skolekassen. I denne Anledning skal Præsten, den foregaaende Søndag, opmuntre Menigheden til efter Evne at vise Goddædighed imod Skolerne*).

3) Andre frivillige Gaver, hvilke, tilligemed Givernes Navne, skulle antegnes i en dertil indrettet Bog, som bevares i Skolekommissionens Arkiv.

4) Endeligen skulle de Bøder, som Nogen maatte vorde tilpligtet at udrede formedelst Overtrædelser imod denne Anordnings Bud, tilfalde Skolekassen i den Kjøbstad, hvor Forseelsen er begaaet; hvilke Bøder indkræves og inddrives paa samme Maade, som Byens Afgifter til Kæmnerkassen.

*) *Jfr. L. om Midler til en fri Fattigunderstøttelse af 8 Marts 1856, § 1.*

§ 57.

Af Skolekassen skal udredes:

1) Udgiften til de nødvendigste Lærebøger for fattige Børn, hvis Forældre, Værger eller Huusbønder, efter Skolekommissionens Kjendelse, ikke kunne bekoste samme.

2) Skrivpapiir, Penne og Blæk til samtlige Skolebørn samt Regnetavler til Brug i Skolen; dog bør ikkun de Fattige have disse Skrivematerialier for Skolekassens Regning, men for de Formuendes Børn bør Skolekassen, efter Skolekommissionens Bestemmelse, nyde Godtgjørelse for, hvad den i denne Henseende, for dem, har udlagt.

3) Bibler og saadanne Læsebøger, af hvilke der behøves flere til Underviisningen i Skolen.

4) Bøger, som Skolelæreren behøver for at udvide sine egne Kundskaber, samt Landkort og andre Ting, som udfordres til Børnenes Underviisning; hvilket Alt forbliver ved Skolen, som dens Inventarium og Eiendom.

§ 58.

Skolekassen skal af Skolekommissionen saaledes bestyres, at deraf først bestrides de Udgifter, som ere uundgaaeligen nødvendige; dernæst de nyttige Udgifter, forsaavidt Kassen tilstrækker. Til disse henregnes Bøger, som ere gavnlige, skjøndt de ikke ere aldeles nødvendige, samt Kort, Instrumenter, og Belønninger for de Børn, som udmærke sig ved fortrinlig Flid og Sædelighed.

§ 59.

Skolelæreren, og hvor der ere flere, den første, skal føre Regnskabet over Skolens Inventarium, og aflægge samme til Skolekommissionen tvende Gange aarligen, nemlig til 1ste Mai og 1ste November, da det af Skolekommissionen revideres og decideres; og bør Sognepræsten, paa Regnskabet, attestere, at han har efterseet alle Inventarii-Stykker, samt i hvad Tilstand han har befundet dem.

§ 60.

Regnskabet for de til Kæmnerkassen indkomne Penge, og de af samme, efter Skolekommissionens Anviisning, udbetalte Summer, aflægges af Kæmneren, hvert Aar, til Skolekommissionen. - Det specielle Regnskab for Skolekassen bør føres af en af de i 1ste Afdeling § 6 nævnte Skoleforstandere, og aflægges til Skolekommissionen ved hvert Aars Udgang, hvorhos Pengebeholdningen forevises. Dette Regnskab revideres af et af Kommissionens Lemmer, som dertil af samme udnævnes, og indsendes derefter til Skoledirektionen, for af denne at vorde decideret og kvitteret. Med Regnskabet indsendes tillige en summarisk Extrakt af samme, der viser Skolekassens hele Indtægt i det forledne Aar, samt hvormeget deraf til Skolens Brug er udgivet, og til hvilke Poster. Efter disse, fra samtlige Skolekommissioner indkomne, Ekstrakter, som blive at bevare af Skoledirektionen, har denne at affatte og at tilstille Vort danske Kancelli en Tabel over samtlige, under dens Embedsdistrikt henhørende, Kjøbstad-Borgerskolars Indtægter og Udgifter, til Afbenyttelse ved den aarlige Beretning, som, efter § 13, bør forelægges Os.

§ 61.

Sekretariatet i Skolekommissionen føres af Præsten, og hvor der ere flere af den yngste; medmindre Kommissionens Medlemmer derom anderledes maatte forenes.

3die Afdeling.

Om Haandgjernings-Skolars Indretning i Kjøbstæderne.

§ 62.

Hovedøiemedet af Haandgjernings-Skolars Indretning bør være, i Forening med den øvrige Underviisning for begge Kjøøn, at udvikle Børnenes Evner, danne deres forskjellige Naturanlæg, tidligen indgyde dem Lyst til Arbeidsomhed, og derved at gjøre dem i Tiden til nyttige Lemmer af Borgersamfundet,

§ 63.

Haandgjernings-Skolerne staae nærmest i Forbindelse med de almindelige Borgerskoler, og anlægges, saavidt muligt, i alle Kjøbstæder, efter den nærmere Plan, som Skoledirektionen, paa Skolekommissionens Forslag, har at indgive, til forventende Approbation, til Vort danske Kancelli, da der, ved disse Skolars Indretning, stedse bør tages Hensyn paa hvert Steds forskjellige, lokale Omstændigheder.

§ 64.

Alle Børn, som besøge de almindelige Borgerskoler, og hvis Bestemmelse rimeligviis vil blive Haandværksstanden. bør opmuntres til at deeltage i Underviisningen og Arbeidet i

Haandgjernings-Skolerne; og de Børn, som nyde fri Skolegang, ere pligtige dertil. - Tiden til at øve Børnene i Haandgjerning bør derfor vælges saaledes, at den ikke afbryder den ordentlige Skolegang, men passende afvexler med samme.

§ 65.

For at opnaae det, med Haandgjernings-Skolerne tilsigtede, Øiemed, blive saadanne Haandværksarbeider, til Øvelse for Drengbørn at foretrække, som, uden at skade Legemets fri Udvikling, øve Haanden og Øiet, danne en rigtig Smag, og nærmest staae i Forbindelse med de forskjellige Haandværker; saasom: alle Arbeider i Træ, som Snedkren og Dreining, de forskjellige Arbeider i Metallerne, Smedning, Filen o. s. v., ligeledes kunde man ogsaa, i Mangel af Leilighed til at udøve de anførte Arbeider, lade Børnene arbeide i Pap og Straae; hvorved der især, som ellers i Almindelighed, bør tages Hensyn paa Formernes rigtige Forhold og Skjønhed. - Mindre at anbefale ere derimod de Arbeider, som mere henhøre til Manufakturvæsenet, saasom: Spinden og Karten, der ei ere passende med Drengbørnenes tilkommende Bestemmelse.

§ 66.

Da Hovedhensigten med disse Skoler skal være Udvikling af Børnenes naturlige Evner, og en forberedende Dannelse for den Virkekreds, som rimeligen vil blive dem anviist. saa bør den Fordeel, som kan flyde af Arbeidet, ikke ere eller fortrinligen komme i Betragtning ved sammes Valg, Det Overskud, som Arbeidet maatte give, efterat de nødvendige Omkostninger til Værktøi, Materialier, Lærernes Lønning o. s. v., ere fradragne, anvendes til de meest trængende Børns Nytte, enten strax, eller naar de have udlært og forlade Skolen; i Tilfælde af Underballance, bør det Tilskud, som behøves. udredes efter samme Grundsætninger, som ved de egentlige almindelige Borgerskoler anvendes.

§ 67.

Til Lærere ved disse Skoler vælges duelige Haandværkere, eller Andre, som dertil have de fornødne Kundskaber, og som, deels mod Betaling, deels af Gavnelyst, ville paatage sig Underviisningen, under Skolekommissionens Opsyn, og efter den Plan, som, paa Skoledirektionens Indstilling, er bleven approberet af Vort danske Kancelli.

§ 68.

For Pigebørn bør ligeledes indrettes passende Haandgjernings-Skoler, hvor de kunne anføres til at lære de forskjellige Fruentimmer-Arbeider, som Syning, Strikning. Brodering o. s. v. I disse Skoler kunne Pigebørnene især anføres til at spinde, karte, og at lære andre, til Manufakturvæsenet henhørende, Arbeider, som ere passende for det kvindelige Kjøen. - Til Lærerinder vælges et eller flere anstændige

Fruentimmer af sat Alder, som ere vel erfarne i kvindelige Haandarbeider. - I Henseende til disse Skolers Indtægter og Udgifter, samt Arbeidstiden, forholdes saaledes, som forhen om Haandgjærings-Skolerne for Drengbørnene er bestemt.

4de Afdeling.

Om de borgerlige Realskoler for Drengbørn i Kjøbstæderne.

1ste Kapitel.

Om Børnenes Antagelse i Realskolerne og om Underviisningstiden.

§ 69.

Intet Barn maa antages i Realskolen, førend det har fyldt sit 9de Aar, og kan læse godt indeni enhver dansk Bog, skrive Sammenskrift, regne de fire Species, kiender den christelige Religions Hovedsandheder, i Overeensstemmelse med de anordnede Lærebøger, og har lært det Vigtigste af den bibelske Historie, samt er vel underviist i Alt, hvad som bør læres i de almindelige Borgerskolers 1ste Klasse. - Ligesom i hine, antages Børnene kun tvende Gange aarligen i disse, nemlig ved hvert Skolehalvaars Begyndelse, strax efter at den befalede offentlige Prøve (2den Afdeling § 32) er endt; og kunne ligeledes kun tvende Gange aarligen ordentligvis udskrives af Skolen.

§ 70.

Børnene inddeles, i Forhold til deres Alder samt Kundskaber og Evner, i tvende Afdelinger, i hvilke der gives særskilt Underviisning, saaledes som herefter (§ 75) er anordnet.

§ 71.

Læretimerne i Skolerne skulle være 6 Timer daglig, som inddeles i passende Formiddags- og Eftermiddagstimer, efter den forskjellige Aarstid og andre, saasom lokale. Bestemmelsesgrunde.

§ 72.

Underviisningen ordnes saaledes, at der stedse gjøres Begyndelse med de Læregjenstande, som meest beskjæftige Tænkraften, og endes med de lettere, som med Geographi, Skrivning og Tegning,

§ 73.

Foruden nogle Dage før og nogle Dage efter de trende store Høitider, samt 3 Uger i Juli eller August Maaneder, skulle ingen Ferier tillades i disse Skoler.

2det Kapitel.

Om Underviisningen, og om Skolebørnenes offentlige Overhørelse i Realskolerne.

§ 74.

Der skal i de borgerlige Realskoler undervises i følgende, forskjellige Læregjenstande:

- a) I Læsning, med Færdighed, af dansk og latinsk Tryk og Skrift, i Forening med Modersmaalets Grammatik og Retskrivning,
- b) I Christendom, forbunden med Læsning i Bibelen og især af det nye Testamente; med denne Religions-Underviisning bør tillige Kundskab om Menneskets Natur forenes; ogsaa bør de Ældre, som have gjort Fremgang, øves i egne Udarbejdelser af enkelte, af Læreren opgivne, Spørgsmaal, som angaae en eller anden, i det daglige Liv meest anvendelig, Religionslære. Ligeledes bør det Mærkeligste af Religions- og Reformationshistorien. især Fædrelandets, foredrages for de ældre Børn.
- c) I Skjønkskrivning af dansk, latinsk og Fraktur-Skrift.
- d) I praktisk Regning paa Tavlen og i Hovedet, samt i Vexelregning og Bogholderi.
- e) I reen elementair Mathematik og i de første Grunde af Mekaniken, især med Anvendelse paa Fabriker og Haandværker, saavelsom i almeenfattelig Kundskab om Jordens og Verdens naturlige Beskaffenhed og Indretning.
- f) I Naturhistorie og Naturlære, hvormed forbindes Kundskab om Handelsvarer, samt om Haandværks- og Fabrikarbejder.
- g) I den almindelige Verdens- og, udførligst, i Fædrelandets Historie.
- h) I Geographi, hvormed Handelsgeographi bør forbindes.
- i) I levende Sprog: Tydsk og Fransk, og tillige Engelsk, saafremt Kjøbstadens Handelsforbindelser dertil kunde give Anledning.
- k) I Tegning af geometriske Figurer, af Maskiner, Architektur og Ornamente.
- l) I Sang. hvor dertil maatte findes Leilighed,
- m) I Gymnastik i Almindelighed*),
- n) Endelig bør der i Søstæderne sørges for, at der kan gives Leilighed til en, i det Mindste forberedende. Underviisning i Styrmandskunsten, samt i Svømning.

*) *Jfr. P. 25 Juni 1828*

§ 75.

Disse forskjellige Læregjenstande bør fordeles i de forskjellige Afdelinger, saaledes, at Overgangen stedse skeer fra det Lettere til det mere Vanskelige, fra det mere Vekjendte til det mindre Bekjendte, og at der i hver af Skolens Afdelinger levnes den behørlige Tid til nøiagtig at lære det her Foreskrevne.

§ 76.

Tvende Gange aarlig, nemlig først i April og først i Oktober Maaneder, skulle Børnene. i den anordnede Skolekommissions Nærværelse, offentligen overhøres og gjøre Rede for hvad de have lært. - Ved en sliig offentlig Prøve skal det paaskjønnes, hvilke der, i

hver Afdeling, have gjort meest Fremgang, og hvis Flid og Opførsel har været bedst: og derefter deres Plads i Skolen bestemmes. Og maa Ingen fra den lavere Afdeling opflyttes i den høiere, forinden han kan gjøre rigtig Rede for alt det, som i den lavere Afdeling bør læres, - Ligesom enhver af Realskolerne bør have tvende Afdelinger, saa bør og samme have i det Mindste tvende Lærere, af hvilke den første stedse bør være en duelig theologisk Kandidat, og den anden en, til denne Bestemmelse dannet, Seminarist eller Skolelærer (kfr. § 81). Iøvrigt paaligger det vedkommende Skoledirektion, at gjøre den fornødne Indstilling til Vort danske Kancelli om, hvormange Lærere den anseer nødvendige ved hver Skole; hvilket bør bestemmes efter Børnenes Antal, da Læreren i Almindelighed ikke bør have flere, end i det Høieste 24 Børn paa eengang, i een Afdeling, at undervise.

§ 77.

Børnenes Underviisning bør fordeles saaledes imellem Lærerne, at hver af dem har sine forskjellige Lærefag, hvori de give Underviisning i begge Afdelinger.

§ 78.

I Henseende til Skolepenge, som af Forældrene skulle erlægges for deres Børns Underviisning, bør der tages Hensyn paa Lokal-Omstændighederne; dog saaledes, at Skolepengene altid ere ringere i den lavere end i den høiere Afdeling, og at de forholdsviis forringes for de Forældre, som paa eengang have flere Børn i Skolen, saa at der erlægges Mindre for det andet og tredie, men Intet for det fjerde Barn.

§ 79.

Der bør i de borgerlige Realskoler ogsaa være nogle Fripladser, som det ene tilkommer Skoledirektionen, paa Skolekommissionens Forestilling derom, at bortgive til de Børn, som i de almindelige Borgerskoler have udmærket sig fortrinligen ved at forene heldige Naturgaver med Flid og sædelig Opførsel, men hvis Forældre befindes uformuende til at erlægge de anordnede Skolepenge for dem; saa at der saaledes gives disse Børn Leilighed til at erholde en mere udvidet Underviisning og en Dannelse, hvorved de i Fremtiden kunne vorde Fædrelandet endnu mere nyttige. Dog bør disse Fripladsers Antal ei overstige en Tiendedeel af de Betalendes.

§ 80.

I Henseende til Skoledisciplinen, da gjælder for disse Skoler det samme, som for de almindelige Borgerskoler forhen (2den Afdeling 4de Kapitel) er anordnet; og ligeledes hvad der, for hine Skoler, i Henseende til Tilsynet med Skolevæsenet i Almindelighed, er fastsat.

§ 81.

Da Ingen maa antages til 1ste ordentlige Lærer ved nogen borgerlig Realskole, som ei er theologisk Kandidat med i det mindste Karakteren haud illaudabilis, og har underkastet sig en Prøve paa et af Os allernaadigst autoriseret Seminarium, samt der er befunden duelig til dette Embede, saa og forresten kan forevise gode Vidnesbyrd om sin Duelighed og moralske Karakter; saa vil det ei være nødvendigt, at en saadan Kandidat atter underkastes nogen Prøve, naar han beskikkes til et Skolelærer-Embede. Derimod skal Enhver, som beskikkes til anden Lærer ved disse Skoler, hvortil bør vælges en til denne Bestemmelse dannet Seminarist eller øvet Skolelærer, som ligeledes bør kunne forevise fordeelagtigt Vidnesbyrd om sin Duelighed og sit Forhold, være forpligtet til at underkaste sig en lignende Examen som den for Lærerne ved de almindelige Borgerskoler anordnede, naar længere Tid end eet Aar er forløbet, efterat han fra Seminariet er dimitteret eller har ophørt at være Skolelærer, forinden han til sligt Lære-Embede vorder bestikket.

§ 82.

De i denne Afdeling anførte Læregjenstande bestemme noksom de Kundskaber, som udfordres af dem, der attraae at beskikkes Lærere i de borgerlige Realskoler; dog, da Lærerne bør dele Underviisningsfagene imellem sig, er det ei nødvendigt at de besidde lige udbredte og grundige Kundskaber i dem alle; kun at de ei ere uvidende i noget af dem, paa det at de, i Sygdoms- og andre Tilfælde, kunne undervise i hinandens Timer.

§ 83.

Det overlades til vedkommende Skoledirektion, efter at have modtaget Skolekommissionens Forslag, at gjøre Indberetning til Vort danske Kancelli, for at erholde sammes Bestemmelse om, hvad der, efter Omstændighederne, maatte befindes rigtigt i Henseende til de borgerlige Realskoler Lokale, enten dette bør leies eller kjøbes. Dog bliver det stedse at paasee, at hver Skole forskaffes idetmindste tvende rummelige, lyse og luftige Værelser til Læsestuer, og. hvor Børnenes Antal maatte gjøre flere Afdelinger nødvendige, saa mange passende Værelser, som dertil maatte udkræves.

§ 84.

Lærerne ved de borgerlige Realskoler bør, efter Skoledirektionens derom til Vort danske Kancelli indgivne Forestilling og nærmere Forslag, tillægges en saadan Løn, som kan staae i Forhold til deres vigtige og møisommelige Arbeide, og til deres borgerlige Stilling; og bør herved tages Hensyn paa de samme Omstændigheder, som angaaende de almindelige Borgerskoler ere anførte (2den Afdeling § 48), dog saaledes, at den første Lærer stedse erholder en forholdsmæssig større Løn, end de Andre.

§ 85.

Alle de Udgifter, som, efter approberet Plan, udfordres til Skolebygningers Opbyggelse, Forbedring og Vedligeholdelse, eller til Huusleies Bestridelse, samt til de øvrige ved Skolerne befalede Indretninger, saavel som til Lærernes Lønninger, med videre, bør udredes af Skolekassens Indtægter, af de offentlige Midler og af Børnenes Skolepenge. Med Skolepengenes Erlæggelse og Inddrivelse forholdes som i Henseende til Bidragene til de almindelige Borgerskoler er befalet.

§ 86.

Hvor der maatte befindes Skoler funderede, af den Beskaffenhed at de, med nogen liden Forandring, kunne ansees som borgerlige Realskoler, skal dermed forholdes som det angaaende lignende Borgerskoler (2den Afdeling § 51), er anordnet,

§ 87.

Realskolerne have deres Indtægter dels af det, som, paa vedkommende øvrigheds Forestilling til Vort danske Kancelli, henlægges til samme af offentlige Midler og andre Hjælpkilder, dels af det, som indkommer af de Skolepenge, som Forældrene skulle erlægge for deres Børns Underviisning,

§ 88.

I Henseende til Skolens Udgifter, Skolekassen og Regnskabets Aflæggelse forholdes, som desangaaende for de almindelige Borgerskoler (2den Afdeling 7de Kap.) er anordnet.

- Hvorefter saavel alle Vedkommende i Almindelighed, som De, hvem særdeles Pligter ved denne Anordning og de samme vedføjede Instruktioner*) foreskrives, sig allerunderdanigst have at rette.

*) *Instruktionerne udelades her.*
